

fred og frihet

Tidsskrift for Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF). 77. årgang, nr. 3/2017

SYRISKE KVINNER
I OPPOSISJON OG
FORHANDLINGER

Hanan Albalkhe

INGEN FRED
I COLOMBIA
UTEN KVINNER

Monica Bothner

NATO OG
RESOLUSJON
1325

Ellen Elster

fred og frihet

fred og frihet utgis av
WILPF Norge
Internasjonal kvinneliga
for fred og frihet (IKFF).

Storgata 11
0155 Oslo, Norge
ikff@ikff.no

org.nr: 983 794 815
Konto: 1254 62 53048

Redaksjon for #3/2017
Elisabeth Lønnå
Ellen Elster

Design /Layout
Camilla Hansen

Forsidebilde
Shutterstock.com

Baksidebilde
Shutterstock.com

Trykk
Bedriftstrykkeriet A/S

Alle bilder er publisert i hen-
hold til lov om opphavsrett.
Av plasshensyn er de fleste
av artiklene forkortet av
redaksjonen.

fred og frihet er også å finne på
våre nettsider www.ikff.no

INNHold

02	Innhold	14	Ingen fred i Colombia uten kvinner
03	Leder	16	Respekter resolusjon 1325!
04	Fred hindrer vold mot kvinner	17	Alternativer til krig og militarisering
05	TEMA: Fred hindrer vold mot kvinner	20	Slik jobber FOKUS for resolusjon 1325
06	Hindrer fred vold mot kvinner?	21	NATO og res. 1325
07	Hva gjør WILPF med resolusjon 1325?	23	Feminisme og krig - fra oven?
09	Kvinner må ikke marginaliseres!	25	Veivalg uten kvinne- deltakelse
11	Syriske kvinner i oppo- sisjon og forhandlinger	26	Nytt fra IKFF

FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325: to ulike budskap

FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 «Kvinner, fred og sikkerhet» er et viktig redskap for å sikre kvinners interesser og innflytelse, og WILPF har arbeidet mye med å gjøre den kjent og bruke den i praktisk arbeid. Det er en komplisert resolusjon fordi den tar opp to helt ulike aspekter ved kvinners situasjon i land i konflikt:

- kvinner som passive ofre for krig og konflikt, blant annet vold mot kvinner
- kvinner som aktive aktører i løsning av konflikt og krig – blant annet som deltakere i fredsprosesser

Dette er to ulike problemområder – som også i en viss grad berører ulike grupper kvinner.

Aktiv deltakelse i fredsprosesser eller fredsforhandlinger krever mye kunnskaper, kompetanse og erfaringer både av kvinner og menn, og de kvinnene som er aktuelle må være voksne og sterke personer.

Vold mot kvinner kan teoretisk ramme alle, men fattige eller ressurs-svake, yngre kvinner vil trolig være overrepresentert.

Begge problemstillingene er viktige, men kvinners aktive deltakelse i fredsprosesser vil i særlig høy grad kunne utfordre og endre makt-strukturer og politiske forhold som kan ha vært medvirkende til konflikt og krig, og som også er medvirkende til vold mot kvinner. Jeg har hatt muligheten til å se arbeid for resolusjon 1325 i praksis, blant annet i Libanon, Colombia og Angola – og jeg har sett at motstanden mot kvinners aktive deltakelse kan være meget stor – nettopp fordi den utfordrer maktforholdet.

Jeg mener derfor at organisasjoner som WILPF har et særlig ansvar for å fokusere på kvinners aktive deltakelse i fredsprosesser. Vi ble som kjent stiftet etter at kvinner fra hele verden møttes i Haag i 1915 for å protestere mot første verdenskrig. Det betyr ikke at vi ikke skal kjempe mot vold mot kvinner, men at vi har et særlig ansvar for også å sørge for fokus på kvinners aktive deltakelse – fordi det er så mange andre organisasjoner som ikke tar opp dette aspektet.

Det samme ansvaret påhviler Norge som land. Vi har et særlig ansvar for å konsekvent støtte kvinners deltakelse i konfliktløsning og fredsprosesser, fordi vi har erfaring med at kvinners deltakelse i samfunnsliv og politikk har vært helt vesentlig for utviklingen av et bærekraftig demokrati og velferdsstat. Det holder ikke å se på kvinners aktive deltakelse i fredsprosesser og konfliktløsning som en ad hoc innsats, og som er avsluttet i det øyeblikket fredsavtalen er undertegnet. Det handler om en kontinuerlig prosess for utvikling av like muligheter til deltakelse i politikk og samfunn.

Liss Schanke,
leder IKFF/WILPF Norge

Fred hindrer vold mot kvinner

Fredsarbeid for kvinners liv og sikkerhet

I år 2000 vedtok FNs sikkerhetsråd resolusjon 1325. Den viser at det er et presserende behov for å integrere kjønnsperspektivet i fredsbevarende operasjoner. Kvinner og barn er det store flertallet av dem som rammes av krig og konflikt. De er flyktninger og internt fordrevne, og krigsmål for stridende og væpnede grupper. Resolusjonen slår fast at kvinner må delta på lik linje med menn i arbeidet for å opprettholde og fremme fred og sikkerhet og engasjeres i konfliktforebygging og konfliktløsning. Det er særlig viktig å sette i gang tiltak som støtter lokale kvinners fredsinitiativ og lokale fredsprosesser, og bidrar til at kvinner deltar i alle ledd ved inngåelse av fredsavtaler.

Kvinner på flukt er utsatt

Mange kvinner som flyktninger og asylsøkere har vært utsatt for vold og voldtekt under krig, fordriving og flukt. Har vi en politisk og samfunnsmessig tilnærming til dette, eller behandler vi det som personlige problemer og ulykker? Havner ansvaret i siste instans hos de kvinnene det gjelder, eller tar vi konsekvensen av at voldtekter i krig er definert som krigsforbrytelser?

Kvinner i fredsprosesser

Rapporter fra FNs kvinneorganisasjon UN Women, viser at kvinner deltar i fredsprosesser i noe større grad nå enn før resolusjon 1325. Men det er langt igjen. Kvinners innsats blir

dels neglisjert, dels bevisst forhindret. Hvordan skal vi som engasjerte medborgere forholde oss til dette?

FN-resolusjoner som følger opp 1325

Resolusjon 1820 (fra 2008):

Om forebygging av seksuell vold i og etter konflikter, inkludert volden som utføres av FN-styrker. Voldtekter i krig defineres som krigsforbrytelser.

Resolusjon 2240 (fra 2015)

Om økt omfang av voldelig ekstremisme. Seksuell og kjønnsbasert vold brukes som våpen i ekstremistenes krigføring, og utøves til og med av FNs egne fredsbevarende styrker. Kvinner er fremdeles drastisk underrepresentert i fredsprosesser. Vold og ekstremisme forhindrer dem i å delta i politikk og samfunnsliv.

En kvinne i det krigsherjede Darfur i Sudan sørger over at antallet voldtekter øker. Foto: UN Photo Albert González Farran

FRED HINDRER VOLD MOT KVINNER

WILPF Norge arrangerte et seminar på Litteraturhuset rett før jul i 2016 om vold mot kvinner i krig og konflikt, og som benyttes for å bringe kvinner til taushet. I dag kan denne type vold være en krigs- og terrortaktikk. Seksuell vold defineres som en krigsforbrytelse I FN-resolusjon 1325 – Kvinner, fred og sikkerhet – forplikter

Norge seg til å fremme kvinners deltakelse i fredsprosesser.

Hvordan engasjere kvinner og menn i dette arbeidet, og hvordan legge press på myndighetene, var spørsmål som ble stilt under seminaret. I dette nummeret av Fred og Frihet oppsummerer vi de tre foredragene som ble holdt.

Hindrer fred vold mot kvinner?

TEKST: INGER SKJELSBÆK

Dette er den retoriske tittelen Inger Skjelsbæk satte på sitt foredrag. Hun fokuserte mest på seksuell vold mot kvinner som krigsstrategi under krig og konflikt. Det er også dette Skjelsbæk har forsket på, første gang på seksuelle overgrep under krigen i Bosnia på 1990-tallet. I dag jobber hun med et større prosjekt om betydningen av likestillingsnormer i overganger fra krig til fred. Hun er forskningsprofessor i politisk psykolog ved Institutt for Fredsforskning (PRIO) og førsteamanuensis i kultur og samfunnspsykologi ved Psykologisk institutt og Center for Research on Extremism (C-REX) ved Universitetet i Oslo.

Skjelsbæk åpnet med et historisk perspektiv. Det er ikke noe nytt at kvinner har hatt behov for beskyttelse mot seksuell vold under krig og konflikt. Historier som er blitt fortalt i ettertid om seksuelle overgrep mot kvinner har forandret forståelsen av krig.

Da de russiske soldatene gikk inn i Tyskland mot slutten av andre verdenskrig, fikk de tyske kvinner i belønning. Samtidig forgrep de tyske soldatene seg mot jødiske og sovjetiske kvinner på østfronten.

Under Japans krigføring i mellomkrigstida og under andre verdenskrig tok de kvinner til slaver, primært fra Korea, og plasserte dem under dårlige forhold i bordeller. Rapporter derfra er grusomme. Det antas at omkring tusen kvinner ble voldtatt hver natt og mange også om dagen. Den japanske hæren kunne komme og gå som de ville og gjøre hva de ville med kvinnene.

Under frigjøringskrigen i Bangladesh i 1972 ble det antatt at 200 000 til 400 000 kvinner ble voldtatt av indiske styrker og ofrene var i all hovedsak muslimske kvinner. De bengalske kvinnene som ble voldtatt, måtte ikke bare tåle fysiske skader og psykiske traumer. De skulle også fortsette å leve i samfunn som var fiendtlig innstilt til voldtatte kvinner. Ikke bare måtte de påta seg skylda for overgrepene, men de mistet også all ære.

Videre nevnte Skjelsbæk en rekke land i Sør-Amerika, Asia og Afrika hvor kvinner ble voldtatt under krigshandlinger. Kunnskapen om overgrep mot kvinner i krig og konflikt før 1990-tallet er fortsatt mangelfull. Overgrep har skjedd i de fleste kriger. Som oftest blir overgripere ikkedømt. Før krigen på 1990-tallet ble overgrepene ikke ansett som politisk relevante.

Krigen i tidligere Jugoslavia på 1990-tallet forandret

kunnskapen om kjønnsbasert vold. Kanskje er det fordi det skjedde i Europa, spekulerte Skjelsbæk. Særlig ble fokuset rettet mot krigen i Bosnia i 1992-1995. Her var dokumentasjonen massiv allerede tidlig i konflikten. Det ble antatt at mellom 11 000 og 60 000 var ofre for seksuelle overgrep. Omtrent samtidig, i 1994, ble folkemordet i Rwanda utført. Det var 100 dager med ekstrem vold, hvor det ble antatt at mellom 250 000 og 500 000 kvinner ble ofre for seksuelle overgrep. Også her finnes det mye dokumentasjon.

Denne fokuseringen førte til at seksuelle overgrep i krig har fått ny og større oppmerksomhet og blir dokumentert. Fra et forskningsperspektiv er det blitt nye fortellinger om krig. Det har igjen ført til ny beredskap for å håndtere seksuelle overgrep i krig, og at straffeforfølgning

av krigsforbrytere har fått et nytt innhold etter krigen sammenlignet med tidligere. De fleste fra det tidligere Jugoslavia ble dømt for å ha beordret overgrep. Dette er nytt sammenlignet med prosessene i Nürnberg-tribunalet. Skjelsbæk understrekte den historiske rollen det internasjonale kriminaltribunalet har spilt for det tidligere Jugoslavia og seinere Rwanda for å rettsforfølge seksuell vold i krigstid som en forbrytelse. Seksuelle overgrep i krig blir sett på som et strategisk våpen. Tribunalet definerer slike overgrep som kriminalitet mot menneskeheten. Flere resolusjoner i FNs sikkerhets

råd om kvinner, fred og sikkerhet (med utgangspunkt i FN-resolusjon 1325) retter oppmerksomheten mot seksuelle overgrep.

Skjelsbæk konkluderte at fred ikke hindrer vold mot kvinner. Det er ikke uvanlig med seksuelle overgrep mot kvinner etter at krigen er over, begått av sin egen mann, eller av soldater som skal sørge for befolkningens sikkerhet. Men fred gir en mulighet for å adressere ulikheter mellom menn og kvinner. Derfor er kampen for likestilling i fredsbygging slik FNs sikkerhetsresolusjon 1325 legger opp til, til en form for forebygging av vold mot kvinner. Fredsarbeid er ikke bare reparasjon, men nye kriger skal også hindres. Derfor er det viktig å ha et likestillingsperspektiv. Ofte er voldtektens mål å ramme mannen bak kvinnen ved at kvinnen anses som mannens eiendom. Den dynamikken blir mindre dersom kvinnenes stilling styrkes, og slik at balansen mellom menn og kvinner er mer utjamnet, avslutter Skjelsbæk.

Inger Skjelsbæk

Hva gjør WILPF med RESOLUSJON 1325?

TEKST: MARGRETHE TINGSTAD

Margrethe Tingstad er opptatt av å få 1325 og de oppfølgende FN-resolusjonene «ned på bakken». Vedtakene blir fattet utfra de beste hensikter, men de mest idealistiske mål holder ikke så lenge de ikke implementeres. Kvinner blir fremdeles ikke tilstrekkelig inkludert i fredsprosessen, og i krigssituasjoner er de bytter for seksualisert vold.

Hvorfor når vi ikke gjennom med FN-målene? Vi kan forklare dette på fire måter, mener Tingstad. For det første er det et demokratisk underskudd i land med krig og konflikt. Det gjør i seg selv forhandling og tilnærming mellom partene vanskelig. For det andre er det satt av for små ressurser til utforskning av årsakene bak voldelige konflikter. For det tredje har alliansesystemene, systemene for meklings og de tradisjonelle fremgangsmåtene ved konflikter feilet totalt. For det fjerde mangler vi en helhetlig tilnærming til det som driver frem vold og ulikhet.

Byggestener for fredsarbeid

Det betyr ikke at vi er hjelpeløse. Det finnes byggestener for fredsarbeid som kan ha virkninger både lokalt og globalt. Her kommer det uavhengige sivilsamfunnet og respekt for menneskerettighetene inn. Hvert år opplever vi at arenaene for sivilsamfunnets deltakelse krymper over hele verden. Ideelt sett er sivilsamfunn autonome aktører, uavhengige av både offentlige og profittsøkende sektorer. Men statlig og annen økonomisk støtte til aktørene skaper ofte bindinger eller avhengighet. Dette blir en balansegang for mange organisasjoner, også i vår «bransje». Vi som sivilsamfunn er forskjellige som mennesker, og organiserer oss rundt ulike problemstillinger. Å videreføre den uavhengigheten er noe av det viktigste vi kan gjøre for å mobilisere slagkraftighet.

Vi må ha flere kvinner i valg og valgte forsamlinger, flere kvinner i maktposisjoner og flere kvinner i meklings. Men man kan ikke bare telle kvinner - kvinner må telle! De må være representert der beslutninger tas. Der makt utøves må deres erfaring bli hørt like mye som menns. Det gjelder ikke minst i konfliktmekling. Vi vet at kvinners erfaring ofte er forskjellig fra menns. Vi snakker om halvparten av enhver befolkning, hvis stemmer ofte ikke høres der tilgjengelig informasjon er grunnlag for beslutninger.

En bærekraftig og rettferdig utvikling

Gjennom inkluderende deltakelse, hvor kvinner er med på lik linje med menn, kan vi fremme en bærekraftig og rettferdig utvikling. Begrepet bærekraftig utvikling defineres som «Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov». Her snakker vi om miljø, økonomi og sosiale forhold. Etter min mening driver Norge langt fra en bærekraftig politikk. En slik politikk vil legge grunnlaget for å forlange og få støtte til demilitarisering og nedrustning.

Norges freds- og sikkerhetspolitikk de siste årene henger sammen med vår svorne trofasthet mot USA og NATO. Denne trofastheten tar fra våre politiske myndigheter muligheten til å følge opp tidligere nedrustnings-initiativ. Det er en skamplutt for Norge som nasjon og det tristeste jeg opplever som norsk akkurat nå ved siden av en politikk som stigmatiserer mange som ikke er norskfødte.

Mennesker vil alltid ha konflikter, vi må bare ha verktøyene som gir oss mulighet til å løse dem uten vold. Verden trenger gode eksempler der fred seirer gjennom ikke-vold, og derfor vil alle lokale gjennomslag for fredelige løsninger bidra til et nytt tanke-sett. Fred bygges nedenfra, men må støttes

ovenfra. Globale fremskritt vil naturligvis ha virkninger også lokalt, mens lokale gjennomslag for fred også vil kunne påvirke verdenssamfunnet.

En feministisk fredsorganisasjon

WILPF er en feministisk fredsorganisasjon. Vi oppfordrer til å se med feministiske linser på årsakene til vold. Da er oppdaterte analyser av kjønn og samfunn viktige redskaper. Her må vi klare å tenke nytt og mer konstruktivt. WILPFs program bygger på likhet, rettferdighet og demilitarisert sikkerhet.

Like rettigheter for kvinner og menn har vært en målsetting for FN siden opprettelsen i 1945. FNs fjerde kvinnekonferanse i Beijing etablerte en plattform for kvinners rettigheter og konkluderte med at likestilling mellom kvinner og menn er en nødvendig forutsetning for utvikling og fred. Så kom SR 1325, som var banebrytende i

Margrethe Tingstad

Käthe Kollwitz: Mødre. 1919 littografi.

å anerkjenne at krig og konflikt rammer kvinner og menn ulikt, at kvinner trenger beskyttelse, og at deres deltakelse og rettigheter er sentralt for internasjonal fred og sikkerhet.

FNs globale studie av SR1325 i anledning dens 15-årsmarkering i 2015, bekrefter sammenhengen mellom forebygging av væpnet vold og kjønnsbasert vold. Studien viser også en klar sammenheng mellom likestilling og militarisme, og mellom likestilling og fred og bærekraftig utvikling. Dette innebærer igjen grunnleggende forandringer i maktforholdet mellom kjønnene. Vi må stigmatisere krig og vold og legge opp til en feministisk økonomi. WILPF oppfordrer til å flytte pengene fra krig til fred og kjønnslikestilling. Et slikt program kan mobilisere til organisering både på lokalt og regionalt nivå.

Når vi snakker om likhet generelt, mener vi en reell likestilling, ikke bare mellom kjønnene. Alle i samfunnet, uansett gruppetilhørighet eller personlige forhold, skal ha like muligheter til deltakelse og utvikling. Da må vi ha en økonomi for rettferdighet.

Feministisk økonomi: flytt pengene

Tradisjonell økonomisk politikktutvikling har vært domminert av menn, og teoriene er bygget rundt det menn har framholdt som viktig. En feministisk økonomi stiller spørsmål ved dagens kontinuerlige vekst i en verden med

stort overforbruk av jordens begrensede ressurser. Når vi kobler oss fra naturen og ser på den kun som en utnyttbar gratis kilde til profitt, ender vi opp med å undergrave vår egen eksistens.

Økonomi handler om mennesker, og ikke bare matematiske modeller. Og disse modellene må hele tiden forholde seg til kunnskap om virkeligheten. En feministisk økonomi er åpen for et rikere tilfang av kvalitative data for dem modellene som skal framskrive utviklingen. Feministiske samfunnsøkonomer som Bina Agarwal og Nancy Folbre og andre skriver mye om dette.

Jeg vil her nevne «Doughnut economics», en økonomisk tenkning som tar et oppgjør med dagens økonomiske systemer og teorier, og som tar konsekvensen av både verdens sosiale utfordringer og de rammene klodens ressurser setter for menneskenes virke. Kate Raworths visualisering (i form av en doughnut) av et økologisk trygt og sosialt rettferdig økonomisk system er logisk, og i dette har en feministisk økonomi en naturlig plass. Jeg tror mange av hennes tanker vil la seg gjennomføre, og anbefaler å lese hennes bøker. I en verden hvor nyliberalismen gjelder, er radikale endringer en utfordring som vi må ta.

Margrethe Tingstad er tidligere leder i IKFF/WILPF Norge og er nå internasjonal visepresident i WILPF.

Kvinner må ikke marginaliseres!

TEKST: HIAM ALCHIROUT

Syriske kvinner har etablert kvinneorganisasjoner hvor målet er å hjelpe hverandre og de trengende. Situasjonen i Syria er svært vanskelig. Kvinner representerer en bred positiv gruppe med et øye mot et framtidig demokratisk Syria og med plass til etniske grupper. Byggingen av demokratiet blir hult hvis kvinners stemme og representasjon utelukkes.

Slik konkluderer Hiam Alchirout innlegget sitt. Alchirout er fra Syria og har bodd i Norge siden 1991. Hun arbeider som tospråklig lærer og er opptatt av menneskerettigheter med særlig fokus på kvinner. Hiam har sammen med Guri Vestad etablert «Solidaritetsnøster» som selger produkter strikket av syriske kvinner som blant annet oppholder seg i flyktningleirer i Tyrkia. Hiam sitter også i styret for «Save Life» som har prosjekter i Syria og i Tyrkia.

Bakgrunn

I mars 2011 startet et opprør mot president Bashar al-Assads regime i Syria. Opprøret var inspirert av den arabiske våren, og begynte med demonstrasjoner i hovedstaden Damaskus. Det utviklet seg for alvor etter at Assad-regimets sikkerhetsstyrker rettet ild mot demonstrantene. Konflikten ble til en borgerkrig. Opposisjonen etablerte et nasjonalråd som fikk internasjonal anerkjennelse, også av den arabiske ligaen. Opprørerne fikk økonomisk støtte og

annen støtte fra Saudi Arabia og Qatar. Assad-regimet mot- tok våpenbistand fra Iran og Russland. Soldater fra den libanesiske Hizbollah-militsen sluttet seg til al-Assads styrker i 2013.

Vestlige land har gått inn på motsatt side, og innført en rekke tiltak mot al-Assad og hans regime, noe som påvirker landets økonomi i stor grad. Syria hadde et stort fattigdomsproblem og konflikten har bidratt til at enda flere er fattige. Prisveksten på matvarer, fyringsolje, bensin og gass er høy. I konfliktområdene er det mangel på fyringsolje og gass. Mange offentlige tjenester er ikke i funksjon, og befolkningen mangler medisiner og mat. En del veistreknin- ger og grenseoverganger betegnes som farlige. Massear- restasjoner og tortur av fangerer utbredt, pasienter nektes behandling, og det gjennomføres stadige og voldsomme angrep mot sivile.

FNs sikkerhetsråd har flere ganger forsøkt å vedta en resolusjon om situasjonen i Syria. Russland og Kina har hver gang lagt ned veto mot forslagene. FNs høykommis- sær for menneskerettigheter karakteriserte konflikten som en borgerkrig. I juni 2012 sa presidenten al-Assad at han ikke vil gi etter for kravene om å gå av. Konflikten virket fastlåst, og diplomatiske initiativer har foreløpig ikke ført fram.

Krigen i Syria har rast siden våren 2011 og har kos- tet over 300 000 liv. Over 11 millioner syrere har flyk

Hiam Alchirout i midten
foran bordet.

tet fra hjemlandet til Syrias naboland Jordan, Libanon, Irak og Tyrkia. Over halvparten av flyktningene er barn. I dag er situasjonen i Syria katastrofal, en humanitær katastrofe av dimensjoner – kanskje den verste siden andre verdenskrig.

Vold mot kvinner

Regjeringsstyrker har brukt voldtekt og seksuell vold mot kvinner og menn. Over 6 000 kvinner er blitt voldtatt. I tillegg er de blitt kidnappet, torturert og brukt som levende skjold. Aktive kvinner er blitt utsatte for fengsling og kidnapping. I Assads torturfengsler dør 300 hver måned. Over 17 000 døde på fem år. Titusener er «glemte» fanger. Kvinner er en stor del av dem.

Menn fra Midtøsten og Europa gjennom søker syriske flyktningleir for å kjøpe mindreårige jenter som barnebruder. Noen er så unge som 12 år. Noen av dem ender opp med å bli solgt til bruk i midlertidige «gledes-ekteskap». Et økende antall syriske flyktningkvinner i en desperat situasjon. De ender opp med å selge seg selv for å skaffe mat og husly for barna sine. Som en mor sa: «Som enslig mor kan jeg ikke støtte dem. Jeg kan ikke gi dem mat. Jeg ønsket bare å sørge for at de har det bra.»

Mange kvinner er flyktninger. Flere hundre tusen sliter etter at de har måttet flykte. De har ikke penger og jobb, de møter daglig trusler og blir behandlet som utskudd fordi de har mistet mennene sine. Syriske kvinner blir lurt inn i prostitusjon. De trodde de skulle få vanlige jobber i Beirut, Midtøstens Paris. I stedet blir de låst inne i hoteller og tvunget til å selge sex.

Kvinneres rolle i revolusjonen

«Vi var de som var ute på gata. Vi bærer denne revolusjonen: ungdom, kvinner, journalister, lærere og studenter. Det jeg er redd for er at vi blir marginalisert når den væpnede konflikten er avsluttet.» Dette er ordene til Reem «Hala» som deltok på konferansen for den syriske opposisjonen, som ble holdt av Det Internasjonale Palmesenteret utenfor Stockholm i 2013.

Etterpå har syriske kvinner fra forskjellige organisasjoner og nettverk i og utenfor Syria vært opptatt av å diskutere framtida for Syria. De diskuterer blant annet fred, sikkerhet, humanitære behov, dokumentasjon av overgrep og kvinners rettigheter og deltakelse. Målet er å styrke kvinners stemme og representasjon i fredsprosessen i et framtidig og fredelig Syria.

KVINNEBILDER

Tal al-Mallohi, født i Homs i 1991, er en syrisk blogger fra Homs. Hun har blitt kalt den yngste samvittighetsfangeren i den arabiske verden. Tal al-Mallohi er blitt anklaget av den syriske regjeringen for å være spion for USA og ble dømt til fem års fengsel i 2011. I 2013 ble hun løslatt.

Razan Zaitoun er advokat og har arbeidet med andre advokater for å forsvare politiske fanger siden 2001. Hun er en av grunnleggerne av Human Rights Association i Syria (HRAS). I 2005 var hun med å etablere SHRIL (en informasjonslenke til syrisk menneskerettighetsarbeid) der hun fortsetter å rapportere om brudd på menneskerettighetene. Hun støtter også familier til politiske fanger. I desember 2013 ble Razan Zaitoun kidnappet i byen Douma, nord for Damaskus.

Samira Khalil er tidligere politisk fange og en revolusjonær aktivist fra Homs-regionen i Syria. Hun ble arrestert og fengslet i fire år fra 1987-1991 for motstanden sin mot Al-Assad regjeringen. Khalil ble bortført i Douma den 9. desember 2013 sammen med andre aktivister, blant annet Razan Zaitoun.

SYRISKE KVINNER

I OPPOSISJON OG FORHANDLINGER¹

INTERVJU: HANAN ALBALKHE

Hanan Albalkhe er representant for Den syriske nasjonalkoalisjonen i Norge, og deltar i Rådgivende kvinnelig komité i forhandlingsdelegasjonen i Genève. Hun er selv syrer, og har bodd mange år i Norge. Her studerte hun ved Universitet i Oslo og tok en mastergrad i asiatiske og afrikanske studier med Syria som tema.

Bakgrunn

Opprørerne mot Assad-regimet organiserte seg: Da demonstrasjonene mot Bashar al-Assad og BAATH-regimet startet våren 2011, bodde Hanan Albalkhe i Damaskus. Hun deltok i opprøret i de første, fredelige månedene, som ble kalt «den syriske våren.» Så reiste hun tilbake til Norge. Syrisk Nasjonalråd ble stiftet i august 2011, og ble anerkjent av flere land (bl.a. Frankrike og USA) som legitime representanter for det syriske folket. Albalkhe var en av stifterne av Syrisk Nasjonalråd og var hovedmedlem i to år. Rådet jobbet i hovedsak fra Istanbul, og Albalkhe var den eneste som var bosatt i Norge. Her hadde hun kontakt med norske myndigheter og organisasjoner og fikk både politisk støtte og prosjektstøtte fra humanitære organisasjoner, som blant annet Norsk folkehjelp.

I 2012 slo Det Syriske Nasjonalrådet seg sammen med andre krefter i opposisjonen og dannet Nasjonalkoalisjonen av syriske revolusjons- og opposisjonskrefter. Den er anerkjent som representant for syriske sivile i ca. 114 land, og har kontorer i blant annet USA, Tyskland, Frankrike, England, Jordan, Katar og Norge. Albalkhe ble oppnevnt som representant for Norge.

I 2016 startet fredsforhandlinger i Genève. Det ble i første omgang opprettet en egen kvinnegruppe som rådgivere for FN-utsendingen Staffan de Mistura, men denne ble ikke godkjent av Nasjonalkoalisjonen. Nok en kvinnegruppe ble derfor oppnevnt. Den har 50 medlemmer. Disse er rådgivere for forhandlingsdelegasjonen i Genève, en paraplyorganisasjon som representerer den syriske opposisjonen under fredsforhandlingene.

Kvinnenes rolle i fredsforhandlingene

- *Hvilken rolle spiller kvinnene i det politiske arbeidet?*

- Det er forskjellig, vi deles i grupper som jobber med ulike saker. Dette er blant annet organisering på bakken, politisk overgang til et nytt styre, fanger, humanitær hjelp og mat til mennesker som sulter på grunn av beleiring av regimet. Den viktigste saken i forhandlingene har dreid seg om fangene. Her har vi ikke fått noen resultater. Vi har samlet inn tall på fanger, også på kvinnelige fanger, og har skaffet opplysninger om tortur og voldtekt. Men regimet vil ikke berøre disse sakene i det hele tatt. Bashar al-Assad er redd for å avsløre de grusomhetene som hans regime begår mot fanger i hans fengsler.

- *Dere er en gruppe som ikke deltar i selve forhandlingene?*

- Jo, vi har flere representanter i kvinnegruppen som deltar i møter og forhandlinger. Sju kvinner er fast representert i forhandlingene og fem andre byttes i hver forhandlingsrunde. De som ikke er i Genève hjelper til utenfra. Det lar seg selvsagt ikke gjøre at alle 50 møter, men

noen faste er altså til stede i Genève hver gang. Ved siden av disse og de fem som rullerer, har to kvinner som hovedoppgave å ha kontakt med media.

- *Vi har hørt at kvinner ikke får delta i forhandlinger, men må sitte på gangen?*

- Nei, det stemmer ikke. Kvinnene er til stede. Vi har et mål om at kvinner skal delta med 50 % av de politiske representantene. Det skjer gradvis, ikke med en gang.

- *Har dere innflytelse på andre saker enn de du nevnte?*

- Ja, alle saker er åpne for diskusjon. Det er kontakt mellom Rådgivergruppen og medlemmer i High Negotiation Committee.

- *Vil vi se deg som politisk minister i en regjering?*

- Ja, hvorfor ikke. De som har kapasitet, de skal være med. Men vår første prioritet nå er å fjerne Assad-regimet og lede landet til stabilitet.

Kvinner i Syria – utfordringer og innflytelse

- *Hvordan er det med innflytelse for kvinner fra Syria generelt?*

- Kvinner er med, men ikke som de burde, og ikke slik vi ønsker. Dette er på grunn av en noe mannlig tankegang, og det avhenger av om de tør å delta. De har kanskje familie i Syria, og tør ikke stå frem. Det finnes også hindringer i menns og kvinners tankegang. Kvinner er fortsatt redde for å delta politisk. For hva skal de snakke om? Selv har jeg ikke opplevd det, jeg har frihet til å reise, jeg har ikke barn og jeg er ikke gift. Mange andre er gift og har barn og er

politiske aktive. Noen har andre prioriteter enn politikken.

- *Er det sånn at kvinner har egne saker de tar opp på vegne av kvinner?*

- Ja, dette er viktig. Situasjonen i Syria er veldig vanskelig. Kvinner som alle andre sivile blir utsatt for alle typer drap, vold og undertrykkelse. Vi er opptatt av å frigjøre fanger, særlig kvinner. Vi er opptatt av å kaste søkelys på kvinner som blir utsatt for vold og som blir voldtatt av regimets soldater under arrestasjoner. Vi er opptatt av alle syrere som utsettes for grusomheter. På politisk nivå har vi et hovedmål om at kvinner skal være til stede i overgangsfasen (fra Assad-regimet til demokrati), og at de skal være med på å ta avgjørelser om fremtiden. Derfor må vi være der nå.

Veldig mange kvinner jobber fortsatt, jobber for revolusjonen, jobber for humanitær hjelp, jobber for å registrere fanger og dødsfall og registrere behov for boliger, for barns behov. De deltar i lokale, politiske råd i frie områder.

- *Hvordan er det mulig? De setter jo seg selv i fare?*

- De har allerede tatt et valg, for de deltok også i demonstrasjoner mot soldater. De så soldatene skyte folk, likevel deltok de ved siden av mennene. Jeg var en av dem. Kvinner ble utsatt for arrestasjoner, og de ble straffet for sin innsats.

Ingen kompromisser med Assad-regimet

- *Samarbeider dere med representanter for det sittende regimet?*

- Nei. Vi kan ikke akseptere kvinner som er for Assad. En forsoningsprosess må settes i gang når overgangen til et nytt styre har skjedd, et styre som ikke inkluderer Assad-regimet eller de som deltok i å drepe syrere. Det er mange kvinner som ikke tør å gå imot regimet. Man betaler en altfor høy pris. Selv har vi mistet nesten alt – arbeid, familie og bosted. Vi tar hensyn til dem som ikke tør. Det gjelder også soldater som kriger for Assads regime. Ikke alle tør å si nei. Det finnes også soldater som ble tvunget til å være i militæret og kjempe mot sine egne folk.

- *Vi går ut fra at i forhandlingene i Genève er alle parter med, også Assads representanter?*

- Ja, de er det, men vi har to ulike forståelser av hvorfor vi er i Genève. Vår forståelse er at vi er der for å danne en overgangsregjering uten Assads innflytelse. Vi satser på at våre venner legger press på Russland for å gjennomføre FNs resolusjoner. Assad-regimets forståelse av forhandlingene er å inkludere noen av hans motstandere i hans nåværende regjering.

- *Så regimets syn kommer også fram?*

- Vi aksepterer ikke regimets syn. Når vi går til forhandlinger, mener vi at fred for Syria må bety at Assad ikke er med på å styre landet. Han har begått kriminelle handlinger og krigsforbrytelser.

- *Betyr det at dere ikke er villige til å inngå et kompromiss?*

Foto: Flickr.com

- Ja, fred betyr at Assad er borte og for eksempel blir stilt for en internasjonal domstol. Vårt mål er at Syria blir et fritt og demokratisk land. Det er ikke bare Assad som hindrer det, selv om han er hovedproblemet. ISIS og Al-Nusra er også våre motstandere, og dessuten andre som ikke forstår hva demokrati er. Vi står midt mellom regimet og ekstremistene. Likevel, i frigjorte områder deltar kvinner selv om de vet at det finnes både ekstremister og regime-tilhengere der.

Tyranniske regimer

- Syria har vært styrt av autoritære og voldelige regimer i to generasjoner al-Assad: Hafez al-Assad og Bashar al-Assad. Hafez al-Assad utryddet opp mot 40.000 mennesker i Hama i 1982. Bashar al-Assad har brukt giftgass mot befolkningen og sendt soldater mot fredelige demonstranter. Men samtidig har landet vært et sekulært samfunn med ganske store friheter. Er det ikke slik?

- Jo, men når vi snakker om frihet må vi tenke på flere felt, ikke bare på ett. Vi har valgfrihet når det gjelder religion. Vi levde sammen. Våre kristne naboer festet f.eks. med oss når vi feiret eid, og vi festet med dem på deres høytidsdager. Vi ser hvordan Assads regime er strukturert. Han omga seg med en gruppe religiøse menn, både kristne og muslimer. Hvis religion ikke påvirker regimet, blir det motsatt –

regimet tar kontroll over religionen. Vi hadde ingen frihet til å uttale oss politisk, vi hadde BAATH-partiet, som styrte hele landet. Nei, ikke et parti, men en familie var det som styrte landet. Militæret i Syria er strukturert med soldater fra alle ulike religioner. Men de som er på toppen, er bare alawitter. Disse dominerer politikken fullstendig. Landets ressurser går rett til Bashar al-Assad og hans familie.

- Hva mener du om USA og USAs bombing?

- Jeg støtter den. I 2012 ble kjemiske våpen brukt i området rundt Damaskus. Assad-regimet har utført flere massedrap i Syria fordi det fikk grønt lys av verdenssamfunnet. De ventet bare på hva som skulle skje, uten å gi respons på forbrytelsene. Jeg støtter USA, men de må sikre sivile. Det foregår massakrer i fengslene. Det finnes bilder av 11.000 fanger som er blitt torturert til døde. Amnesty har dokumentert 13.000 drap i fengsel. USA har påvist at likene brennes for å skjule forbrytelsene.

- Dette har ikke gjort så stort inntrykk som man kanskje skulle tro.

- Nei, og det er farlig. Folk blir vant til så store tall på drap. Folk orker ikke se de forferdelige bildene, eller å forholde seg til drapene.

Hanan Albalkhe ble intervjuet av Elisabeth Lønnå og Ellen Elster.

Swaeda. I am Syrian... Christian... Alawe... Muslim... Durzi

Ingen fred i Colombia uten kvinner

TEKST: MONICA BOTHNER

Fred er en forutsetning på å bedre levekårene for det colombianske folk. Colombia er i dag et av landene i verden med flest internt fordrevne flyktninger, rundt 6 av 48 millioner colombianere er på flukt i eget land.

Situasjonen i Colombia er svært komplisert etter 52 år med krig: 220.000 døde, enorme klasseforskjeller, kamp om tilgang til jord, politisk polarisering, høy korrupsjon, mye vold fra begge parter i konflikten, og stor narkotikahandel. Det er nødvendig med langsiktige reformer som begunstiger hele befolkningen, ikke bare landets rike elite. En av de grunnleggende årsakene til konflikten er mangel på en rettferdig jordfordeling. Ifølge USAID eier fortsatt i dag 0,4% av befolkningen 62% av all dyrkbar jord.

Colombias president Juan Manuel Santos mottok den 10. desember 2016 Nobels Fredspris for sin rolle som pådriver for fredsavtalen med FARC-geriljaen. Fredsavtalen ble ratifisert av den colombianske kongressen den 29. november etter først ha blitt avvist i folkeavstemming med minste mulige margin. FARC hadde på det meste nærmere 20.000 menn og kvinner under våpen og var med det Latin-Amerikas største geriljagruppe. En viktig del av den endelige avtalen er at alle disse skal avvæpnes og at FARC-geriljaen skal endres til et politisk parti. Avtalen skisserer en tidslinje for hvordan de 5.800 gjenværende FARC-soldatene skal demobiliseres til 27 «fredssoner» i en FN-overvåket prosess som pågår nå, for at tusenvis av tidligere FARC-soldater skal reintegreres i det colombianske samfunnet. Den væpnede konflikten i Colombia varte i 52 år, noe som gjorde den til en av de mest langvarige pågående væpnede konfliktene i verden. Krigen har krevd minst 260.000 menneskeliv og ført til at 6 millioner colombianere har blitt fordrevet fra sine hjem. Den venstreorienterte geriljaen, høyreorienterte paramilitære grupper og den nasjonale hæren er alle sentrale aktører. Mens mange sivilsamfunnsorganisasjoner og venstresiden forklarer konflikten som et resultat av ekstrem økonomisk ulikhet og sosial og politisk ekskludering, anser myndighetene de venstreorienterte geriljagruppene som årsak til konflikten.

Fredsforhandlingene – først uten kvinner

Fredssamtalene mellom FARC og regjeringen foregikk

først i Norge og deretter på Cuba. Viktige temaer i fredsforhandlingene var jordfordeling, hvordan få slutt på krigen i praksis, FARCs fremtidige politiske deltakelse, utvikling på landsbygda, og hvordan få bukt med narkotikaproduksjonen.

Fredsforhandlingene mellom den colombianske regjeringen og FARC-geriljaen, som har vært i krig i over femti år, startet uten kvinner. Under pressekonferansen i Hurdal i oktober 2012, hvor fredsprosessen ble lansert, satt det ikke en eneste kvinne ved bordet, verken fra regjeringen eller geriljaen. Noen uker senere innledet de fredsforhandlinger i Havanna med norsk og cubansk hjelp. Etterhvert ble det opprettet kvinnekommisjoner som jobbet seg gjennom alle delavtaler og analyserte dem fra et kjønnsperspektiv. Med et kjønnsperspektiv ble det synliggjort at delavtalene trengte endringer og særlige kvinne- og likestillingstiltak, blant annet når det gjaldt landrettigheter, og hvordan ofre for seksualisert vold skal behandles i møte med sannhetskommisjonen. Kvinnedelegasjoner reiste til Havanna for å møte partene.

Gradvis sørget de for at partene erkjente at hele fredsprosessens legitimitet ville avhenge av at den også ivaretok kvinners interesser. Det er vanskelig å si om kvinnekommisjonen ville blitt en realitet hvis det ikke hadde vært for de colombianske kvinnes engasjement – et engasjement som fortsetter. Dette er en seier for kvinner i Colombia spesielt, men også en styrking av hele fredsarbeidet. De langvarige fredsforhandlingene og den endelige avtalen setter også en ny standard for hvordan kvinner og likestilling må og kan integreres for å skape fred. Dette vil kunne få stor betydning for andre fredsprosesser. Forskning viser at sjansene for en varig fred er større når kvinneperspektivet inkluderes, i tråd med FNs resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. FNs sikkerhetsråd opprettet en politisk operasjon i Colombia i januar 2016, som et resultat av fredsavtalen mellom den colombianske regjeringen og FARC. Operasjonen består av ubevæpnede, internasjonale observatører for å bekrefte avvæpningen av FARC.

Avtalen

Tross vanskelighetene er partene kommet fram til avtaler som åpner for jordreformer, samarbeid i kampen mot narkotika og rydding av miner i ett av verdens mest minelagte

Fra IKFFs prosjektreiser i Colombia i perioden 2006 – 2011.

land. De er også blitt enige om å opprette spesialdomstoler som skal dømme krigsforbrytere på begge sider, og en erstatningsordning for krigens ofre.

Likevel vil det trolig ta lang tid å skape reell fred og forsoning. Utfordringene underveis vil bli mange og store. IKFF er godt kjent med det kontinuerlige fredsarbeidet som gjøres av vår søsterorganisasjon Limpal i Colombia. IKFF og Limpal samarbeidet om et prosjekt rettet mot kvinner som er internt fordrevne flyktninger og fokuserer på økt makt og innflytelse gjennom opplæring i demokrati og rettsforståelse, ved selvhjelpsgrupper og nasjonalt og internasjonalt nettverksarbeid og lobbyvirksomhet. Målsettingen var å bidra til at voksne kvinner og unge jenter ser seg selv som ledere og talskvinner for fred. Dette gjøres blant annet gjennom å skape en felles plattform for sosiale bevegelser som kan fremme endringsbehov for kvinner som er utsatt for overgrep. Ved å etablere en rekke lokale kvinnegrupper, har Limpal sørget for psykologisk og juridisk hjelp, for støtte og orientering i et land i konflikt.

Det er helt vesentlig å sikre kvinnes deltakelse i den videre fredsprosessen i tråd med FNs resolusjon 1325 om kvinner fred og sikkerhet som legger vekt på kvinners rolle ikke bare som ofre for vold, men også som nødvendige ressurser i bygging av fred. Kvinnene i Colombia er nødvendige deltakere i fredsprosessen og i gjenoppbyggingen av Colombia. Fredsprosessen i Colombia har hatt mange støttespillere, ikke bare i ord, men også i handling. Flere

stater og internasjonale organisasjoner har på ulike måter bidratt til å bygge opp om en inkluderende prosess. FN har hatt en viktig rolle, spesielt UN Women og FNs spesialrepresentant for seksuell vold i konflikt. Siden Norge gikk inn som garantist for fredsforhandlingene mellom Colombia og FARC i 2012 har norske organisasjoner gradvis blitt mer aktive i landet. Norsk Folkehjelp skal lede det nasjonale mineryddingsarbeidet i samhandling med den colombianske hæren og kjentmenn fra FARC. Norges Røde Kors, Flyktningshjelpen, Misjonsforbundet og FOKUS er alle aktive i Colombia.

Den norske ambassaden i Bogotá ble stengt i 2011, men gjenåpnet i 2013. For å lykkes med videre implementering av fredsavtalen vil tilstedeværelse av FN og internasjonale samfunnet inkludert Norge, være avgjørende. Fredsarbeidet i Colombia er skjørt og trenger oppfølging internasjonalt også i postkonfliktfasen. Det spres misnøye når prosessen tar lengre tid enn planlagt. Overgrep mot menneskerettighetsforkjempere og sosiale ledere er fortsatt et alvorlig problem. Dette vitner om at det er motkrefter i sving, som ikke ser seg tjent med fredsprosessen. Norge må også fortsette å spille en positiv rolle når det gjelder arbeidet for å anerkjenne og kreve beskyttelse for sivilsamfunnet og menneskerettighetsforkjempere. Videre vil en bærekraftig og varig fred i Colombia være avhengig av at det dannes grunnlag for en sosial og økonomisk utvikling på landsbygda i Colombia

Norske styrker i Syria: Respekter resolusjon 1325!

TEKST: JORUN KARIN BERG

Norge har vedtatt resolusjon 1325. Regjeringen har laget en handlingsplan for perioden 2015-2018 om hvordan den vil iverksette resolusjonen. Der står det at ”internasjonale operasjoner skal ta hensyn til kvinners og menns sikkerhet, rettigheter og behov i alle deler av operasjonen”. Det er videre Forsvarsdepartementet sitt ansvar å sikre at ”instrukser for norske styrkebidrag inkluderer et kjønnsperspektiv, herunder om seksualisert vold”. Kriminalisering av seksuell vold i krig og konflikt er regulert i FNs sikkerhetsresolusjon 1820.

Norge sender i dag soldater til Syria. I en offentlig omtale av disse operasjonene blir det lagt vekt på de folkerettslige utfordringene om å sende soldater inn på fremmed territorium og tryggheten for norske styrker. Ingenting blir sagt om resolusjonene 1325 og 1820 eller teksten i Regjeringens handlingsplan. Målet for militært bidrag er å nedkjempe IS.

Her underkommuniseres det menneskerettslige minefeltet konfliktene i Midt Østen er. Dette gjelder i høy grad seksualisert vold og systematisk undertrykkelse av kvinners rettigheter. Det må bli tydeligere hva Norge ønsker å kjempe for, ikke bare mot. Kvinneperspektivet i resolusjon 1325 må bli inkludert slik at det blir bedre muligheter for kvinner å delta i fredsforhandlinger, fredsbygging og gjenreising etter krig.

Norge må ikke gi militær trening til grupper som står bak systematiske overgrep på kvinner. Vi kan sikre dette ved å konsultere og lytte til sivilsamfunnet og kvinneorganisasjoner i Syria. Dessuten må vi konsekvent opprettholde kravet til både militante grupper og myndigheter om å avstå fra bruk av vold mot kvinner og jenter, og samtidig sikre kvinner og jenter sine grunnleggende rettigheter. Bare slik tar vi hensyn til resolusjon 1325, resolusjon 1820 og Regjeringens handlingsplan.

WILPFs program for kvinner, fred og sikkerhet

WILPFs program for kvinner, fred og sikkerhet (WPS) heter «Peace Women», etablert i 2000 for å sikre at kvinners rettigheter og deltakelse ikke ble oversett i internasjonalt arbeid for fred og sikkerhet. Programmet overvåker, informerer om, og er talerør for kvinners rettigheter og deltakelse i konfliktsituasjoner og arbeider mye med å integre kjønnsanalyser i konfliktforebygging. Se www.peacewomen.org

WILPFs nasjonale seksjoner kan arbeide med spørsmål omkring kvinner, fred og sikkerhetsagendaen (WPS) på flere måter, blant annet:

- Spre kunnskap om de viktige resolusjonene, som er vedtatt, men ikke implementert
- Se på elementer fra SR 1325 og de påfølgende

resolusjoner som også gjelder i Norge

- Oppsøke kvinnelige immigranter som trenger kunnskap om deltakelse og rettigheter
- Velge ut en seksjon i WILPF i et land hvor kvinners rettigheter er truet/ redusert og spørre hvordan den norske seksjonen kan bidra
- Følge opp den norske handlingsplanen og finne ut om den settes ut i livet
- Bidra inn i Forum Norge 1325 med WILPFs aspekter, oversette en del av materialet til norsk
- Jobbe med de nordiske seksjonene som har et nokså likt utgangspunkt

Det er publisert mye godt materiale om kvinner, fred og sikkerhet; se hjemmesiden <http://wilpf.org/wilpf-publications/>.

ALTERNATIV TIL KRIG OG MILITARISERING - erfaringer fra Vest-Afrika

TEKST: TORILD SKARD

Vest-Afrika har vært rammet av en rekke kriger, men er nå relativt fredelig med unntak av terrorvirksomhet i Mali og Nigeria. Bare 5 av de 15 statene som hører til regionen er ført opp med internasjonalt registrerte militære utgifter (Nigeria, Elfenbeinskysten, Ghana, Niger og Mali), og alle ligger på den nederste delen av lista over i alt 126 land (2016).

Det er spesielt interessant å studere utviklingen i denne regionen, fordi kvinnene tradisjonelt har hatt en usedvanlig sterk stilling i mange folkegrupper langs Guinea-kysten. Det har i historisk tid vært kvinnelige høvdinger, dronninger og dronningmødre. Igboene og yorubaene rundt Nigers ytre delta dannet tokjønnete politiske systemer, ett som tok seg av mennene og ett som tok seg av kvinnene. I

t tillegg til jordbruk drev kvinnene med handel, tjente penger og bygget opp nettverk. Kolonimaktene fremmet en patriarkalsk samfunnsorden, etablerte stater med mannsdominerte maktorganer og søkte å svekke kvinnes politiske og økonomiske stilling. Kvinnene brukte nettverkene sine til å forsvare seg og oppnådde resultater. Mest kjent er «Aba-opptøyene» i Nigeria i 1929, der kvinnene motsatte seg at inntektene deres skulle beskattes.

I denne artikkelen vil jeg fokusere på Liberia. Det er et lite land som jeg hadde mye med å gjøre som regionaldirektør for UNICEF i Vest-Afrika med kontor i nabolandet Elfenbeinskysten. Liberia har vært herjet av borgerkriger først i 1989-1997, så i 2000-2003, forårsaket av autoritære mannlige ledere. Kvinner hadde bedre

Leymah Gbowee

Ellen Johnson Sirleaf

utdanning i Liberia enn i mange andre land, og de hadde tradisjoner for omfattende kvinneorganisering. Under krigen i 1989-1997 gjennomførte de fredelige aksjoner mot krigføringen og støttet utsatte kvinner.

De væpnete konfliktene fikk raskt en regional karakter fordi soldater og flyktninger krysset grensene til nabolandene. Etter 11 mislykte fredsforøk ble det endelig enighet om en våpenhvile i 1995. En overgangsregjering skulle opprettes i 1996, men partene kunne ikke bli enige om en leder. Til slutt ble løsningen at Ruth Perry ble Afrikas første kvinnelige statssjef. Hun hjalp ektemannen sin da han engasjerte seg i politikk, og ble senator etter at han døde. Men hun var ikke politisk aktiv, og holdt seg nøytral under borgerkrigen. Nå fikk hun i oppdrag å lede en mannsdominert regjering av krigførende fraksjoner, lage fred og organisere valg på 9 måneder.

Perry fortalte at dette var svært vanskelig, med hemmelige angrep, skuddveksling i regjeringskontorene og blod overalt. Men hun appellerte til fred og disiplin over radioen, samlet kvinnene og ba om hjelp. De krigførende skulle avvæpnes. Perry fikk vann, kjeks og bærbar radioer fra næringslivet til dem som ble demobilisert. Frivillige organisasjoner engasjerte seg i gjenoppbyggingen. I 1997 ble det holdt nyvalg på president. I følge avtalen kunne Perry ikke stille. Krigsherren Charles Taylor fikk flertall ved valget. Folk trodde det var eneste mulighet til å få fred. Ellen Johnson Sirleaf stilte som kandidat, men fikk bare 9,5 prosent av stemmene.

Etter tre år oppsto det på nytt væpnet opprør. Krigen varte fra 2000 til 2003. Igjen mobiliserte kvinnene, og LWI og WIPNET aksjonerte for fred. Leymah Gbowee skapte

organisasjonen Women of Liberia Mass Action for Peace. Hun samlet tusener av kvinner, kristne og muslimer, og ga dem opplæring. Så okkuperte de et stykke land der mange kunne se dem. Alle hadde hvite T-skjorter og ba for fred. De organiserte demonstrasjoner og sit-ins, oppsøkte ledere og opprørere og fremmet krav. Kvinnene la vekt på meklings og nettverksbygging, lobbying og forhandlinger, kompetansebygging og opplæring, oppsøkende virksomhet og fokusgrupper, oppfølging og evaluering. FN bistod med fredsbevarende styrker, humanitær hjelp og matvarer.

Noen sentrale organisasjoner hvor kvinnene var aktive

LWI (Liberian Women's Initiative), som utgjorde en nøytral kraft mellom de krigførende

AFELL (Association of Female Liberian Lawyers)

WIPNET (Women in Peacebuilding Network), som engasjerte seg i flere vest-afrikanske land, mobiliserte til masseaksjoner, laget offentlige opptog for fred, presset på for å delta i fredsforhandlingene og begynte å delta også i praksis.

MARWOPNET (Mano River Women's Peace Network)

ECOWAS (Economic Community of West African States)

Presset fra kvinner førte til et fredstoppmøte i Accra i 2003. Selv fikk de ikke delta. Da barrikaderte de forhandlingslokalet slik at ingen kom seg ut, og truet med å kle seg nakne hvis forhandlingene ble brutt. Fredsavtalen ble en diplomatisk suksess. Krigen ble avsluttet med fredelige midler og ble et forbilde for senere fredsforhandlinger.

Etter at avtalen var inngått, insisterte kvinnebevegelsen på å delta i gjennomføringen. De reiste rundt til leirene og avvæpnet, demobiliserte og repatrierte soldater. De tok seg av «krigskvinner» og rensket dem med tradisjonelle ritualer. Så sørget de for velgerregistrering av kvinner før neste valg. Ellen Johnson Sirleaf ledet en kommisjon for styrereform, og ved valget i 2005 ble hun valgt til president.

For å følge opp og sikre fred i regionen bidro FN med fredsstyrker. Det ble dessuten opprettet to store organisasjoner for fredsbygging: *WANEP* (West African Network for Peacebuilding), som organiserer møter og kurs med grasrotgrupper, krigsofre, tidligere soldater og tradisjonelle ledere. Dette utvikler samarbeid, hindrer konflikter og bygger fred. *KA IPTC* (Kofi Annan International Peacekeeping Training Center), som driver med forskning og opplæring av militære, politi og sivile. Det har blitt holdt 230 kurs for 11 000 deltakere.

Konklusjonen er at sikring av fred krever organisering og fredskompetanse.

Videre lesning

- Nancy J. Hafkin og Edna G. Bay (red): *Women in Africa*, Stanford University Press, 1976
- Flora Edouwaye og S. Kaplan (red): *Queens, Queen Mothers, Priestesses and Power*, New York Academy of Sciences, 1997
- Torild Skard: *Mødrenes kontinent*, Pax, 2001 / *Continent of Mothers*, Zed Books, 2003
- Torild Skard: *Maktens Kvinner* (om Ruth Perry og Ellen Johnson Sirleaf), Universitetsforlaget, 2012
- Lydia Mawuenya Amedzrator: *Breaking the Inertia: Women's Role in Mediation and Peace Processes in West Africa*, KA IPTC Paper, 2014
- Alan J. Kuperman: Liberia: "How Diplomacy Helped End a 13 Year Civil War", i Gilead Sher og Anat Kurz (red): *Negotiating in Times of Conflict*, Tel Aviv, 2015
- Nobelinstituttets nettside (om fredsprisvinnerne Leymah Gbowee og Ellen Johnson Sirleaf)

Slik jobber FOKUS for **kvinner, fred og sikkerhet**

Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål (FOKUS) har landkontorer i Colombia og på Sri Lanka. Kontoret jobber med å implementere sikkerhetsrådsresolusjon 1325. FOKUS koordinerer også lobby- og faggruppa Forum Norge 1325, som arbeider for at norske myndigheter skal oppfylle sine 1325-forpliktelser.

FOKUS i Colombia og Sri Lanka

Implementeringen av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 er et av FOKUS' prioriterte områder. Siden 2011 har FOKUS hatt et eget program på dette i Colombia og Sri Lanka, der vi støtter flere lokale og nasjonale kvinneorganisasjoner som arbeider med kvinner, fred og sikkerhet.

Programmet har som hovedmål å øke kvinners deltagelse i alle faser av freds- og forsoningsarbeidet, samt styrke rettighet og sikkerheten for kvinner. Det er også et mål at kvinneorganisasjoner samarbeider for felles politisk påvirkning, og i større grad bruker resolusjon 1325 for å presse myndighetene til å implementere sine forpliktelser. Slik kan de kanskje bidra til å skape varig fred.

FOKUS' 1325-program har fire hovedelementer:

1. Øke kvinners deltagelse for å fremme og bygge fred.
2. Beskytte kvinners rettigheter under og etter konflikt med et særlig fokus på seksuell og kjønnsbasert vold, og endre diskriminerende lover etter at konflikten er over.
3. Dokumentere situasjonen til kvinner i konfliktområder, og hvordan SR 1325 og påfølgende resolusjoner implementeres.
4. Spre kunnskap og engasjement rundt SR 1325 gjennom publikasjoner, kultur, media og debatter, osv.

Forum Norge 1325

I tillegg til å støtte kvinneorganisasjoner i land med konflikt og postkonflikt, jobber FOKUS også for å påvirke norske myndigheter. En stor del av dette arbeidet blir gjort gjennom Forum Norge 1325. Forum Norge 1325 ble etablert i 2004 etter initiativ fra IKFF, og består i dag av 21 norske sivilsamfunnsorganisasjoner. Medlemmene er alt fra rene kvinne-, og fredsorganisasjoner, til bistands- og

humanitære organisasjoner.

Hovedmålet til forumet er å påvirke norske myndigheter til å gjennomføre de forpliktelsene som ligger i SR 1325, og å få på plass et normativt rammeverk for å sikre at Norge faktisk gjennomfører de tiltakene de har sagt de skal gjøre. Forumet har faste dialogmøter med myndighetene der implementeringen av den norske handlingsplanen på SR 1325 diskuteres, og hvor forumet presenterer anbefalinger til myndighetene. Den første norske handlingsplanen for SR 1325 kom i 2005. Den ble oppdatert i 2011 og 2015. Forum Norge 1325 har hele tiden kommentert planene og stilt krav om konkretisering. I den siste planen er det et større fokus på kvinner som aktører og ikke som ofre, styrker støttet til kvinneorganisasjoner i sør, og involverer menn.

Forumet ser det som særlig positivt at det nå har blitt publisert egne retningslinjer for Utenriksdepartementets implementering av handlingsplanen, at det har blitt utarbeidet indikatorer for å måle implementeringen, og at regjeringen nå skal levere årlige rapporter der de må dokumentere hva de har gjort. Forumet vil følge opp disse rapportene nøye, og fortsette å påse at Norge fremdeles tar en ledende rolle, normativt, politisk og finansielt med å implementere resolusjonen.

Av Magnus Holtfodt, rådgiver i FOKUS Norge

NATO og resolusjon 1325

TEKST: ELLEN ELSTER

Er NATO blitt kvinnes militære forsvarsallianse? Benyttes FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 som et skalkeskjul for en aggressiv politikk? En gjennomgang av NATO-dokumenter er det mye som kan tyde på det.

NATO og 1325 og kvinneperspektivet

NATO oppdaget FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 og alle relaterte resolusjoner (1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122 og 2422) i 2007. Målet er at NATO og deres partnere skal integrere (*mainstreame*) resolusjon 1325 i politikk, program og dokumenter. «Kvinne- og kvinneperspektivet» er ord som går igjen. Det hevdes at kvinneperspektivet er integrert i NATOs operative planlegging og reflekteres i NATOs strategiske forsvarsplanlegging. På NATOs hjemmesider (www.nato.int) heter det blant annet om 1325 at kvinneperspektivet er integrert i NATOs strategiske konsept fra 2010, og med særlig fokus på felles forsvar, krisehåndtering og felles sikkerhet.

Hvordan implementeres 1325 i NATOs politikk

Kvinneperspektivet innebærer at kvinner skal delta i det militære i de enkelte landene. NATO vil beskytte og styrke (*empower*) kvinner. For å få det til må antallet kvinner som deltar i det militære, øke. Kvinner må delta på like vilkår som menn og ha de samme posisjonene og like muligheter til å nå dem. Det må innføres familiepolitiske tiltak og tiltak mot seksuell trakassering i de militære styrkene. De fleste landene har gjennomført dette. Det handler ikke bare om kvinners deltakelse i det militære, men også om å

styrke og utvikle systematisk dialog med kvinnegrupper og sivilsamfunnet.

Mari Skåre var den første kvinneverdsgiveren ved NATOs hovedkvarter, betalt av Norge. Hun sier at kvinnelige soldater i operasjoner bedrer evnen vår til å gjennomføre operasjoner mer effektivt. Ved å ha med eksperter på kvinneperspektiv vil det bidra til at lederne for operasjonen vil forstå kvinndimensjonen i lokalsamfunnet. I tillegg fører det til større bevissthet og bedre dialog og forståelse mellom NATO-styrker og lokalsamfunnet, mener hun.

Det er medlemslandene og partnerlandenes ansvar å implementere resolusjonen og å øke antallet kvinner i det militære. Det er derfor naturlig å se på hva Norge har gjort. Norge er et trofast medlem og gjør som NATO sier. Norge har til og med innført militær verneplikt for kvinner. Det kan virke som om FN-resolusjon 1325 er synonymt med kvinneverkruttering til det militære, det vil si likestilling på menns premisser.

Kvinneperspektivet i Afghanistan

NATOs invasjon i Afghanistan ble den store prøven på hvordan kvinneperspektivet kunne iverksettes, både innad i styrkene og i styrkenes kontakt med lokalbefolkningen og særlig med afghanske kvinner. Det pekes på at NATO lykkes med det, noe som de mannlige kollegaene ikke hadde gjort før. Dette har ført til en bedre forståelse av afghanske kvinners behov, hevdes det. Nøkkelen var å opprette *gender*-rådgivere som en del av de militære styrkene.

Hva sier resolusjonsteksten om kvinners deltakelse i NATO og det militære?

Hvordan kan det ha seg at NATO og Norge har grepet FNs resolusjon 1325 med slik begjærighet? Var det meningen at resolusjon 1325 skulle militariseres? I mindre deler av resolusjonsteksten finnes det en åpning, men det kan diskuteres om det var slik det var ment. Utgangspunktet var at kvinner ble seksuelt utnyttet også av FN-soldater. I resolusjonen er en opptatt av at opplæring av FN-soldater skal ha et kvinneperspektiv.

Utdrag fra resolusjonsteksten:

- *erkjenner* det presserende behovet for å integrere et kvinneperspektiv i fredsbevarende operasjoner, ...
- 4. Oppfordrer sterkt generalsekretæren *til* å utvide kvinners oppgaver og medvirkning innen FN-baserte

feltoperasjoner, særlig blant militære observatører, sivilt politi og menneskerettighets- og humanitært personell.

- 5. Uttrykker sin vilje til å innarbeide kvinneperspektiv i fredsbevarende tiltak, og ber generalsekretæren sikre at dette kommer med i feltbaserte operasjoner, der dette er relevant.
- 6. Ber generalsekretæren sørge for opplæringsmaterieil til medlemslandene om vern, rettigheter og spesielle behov for kvinner, og betydningen av at kvinner deltar i all fredsbevarende og fredsbyggende virksomhet, ...

- Ellen Elster

Gender-rådgiverne hadde som oppgave å drive intern opplæring om kjønnsperspektivet og bidra til utadrettet kontakt.

Norge har høstet internasjonal anerkjennelse for satsing på kvinner, fred og sikkerhet gjennom å finansiere *gender*-rådgivere. Norge har en tydelig internasjonal, politisk korrekt profil. Internt i Forsvaret har disse stillingene vært lite ettertraktet, skriver Cecilie Fleming i sin evaluering av den norske innsatsen for å fremme 1325 i Afghanistan (se egen boks). Fleming finner at innsatsen var halvhjertet og at rollen kjønnsrådgiverne hadde, ble et politisk alibi for det norske teamet. Blant annet hadde rådgiverne manglende kulturell bevissthet og kunnskap om hvordan lokalsamfunnet fungerte. *Gender*-rådgiverne manglet stillingsbeskrivelse, det var ingen krav til kompetanse og kvalifikasjoner, i tillegg var det deltidsstillinger. Der det ikke var kvinner, fikk menn denne oppgaven. Rådgiverne hadde også andre oppgaver.

Fleming stiller spørsmål om *gender*-rådgiverne snarere fungerte som garantister for at NATO og Norge var aktive pådrivere for integrering av kjønnsperspektivet og FN-resolusjon 1325, enn at Forsvaret seriøst la til rette for faktisk implementering av fagfeltet. Møtene med de lokale kvinnene hadde ingen mål eller mening eller oppfølging, og ble snarere noe de krysses av på handlelista til resolusjon 1325.

Godal-rapporten som kom i vinter, var en helhetlig vurdering av de norske styrkene i Afghanistan. Den var en knusende kritikk mot norsk involvering, også sett med kvinnebriller. I sin redegjørelse til Stortinget (10.01.2017) nevner ikke forsvarsminister Ine Marie Eriksen Søreide kritikken mot kvinneperspektivet med ett ord. I generelle vendinger snakket hun om de gode intensjonene Forsvaret har med å implementere resolusjon 1325.

Hvordan kjenner vi NATO?

Det kan virke som om NATO satser stort på kvinner, og at NATO skal framtre med en myk profil. Men hvordan kjenner vi NATO?

NATO er opprinnelig en forsvarsallianse hvor medlemslandene skal komme hverandre til unnsetning i krig eller når krig truer. NATO ble til under den kalde krigen og opptrådte allerede da aggressivt, blant annet med sitt

atomvåpenarsenal. I begynnelsen av 1990-årene opp-hørte den kalde krigen og Warszawapakten ble oppløst. NATO fortsatte å eksistere og hadde noen famlende år. I 1999 fikk NATO et nytt strategisk konsept hvor *out of area*-politikken ble sentral og resulterte i bombing av Serbia og Kosovo, seinere med invasjon i Afghanistan og bombing av Libya.

I 2010 vedtok NATO igjen et nytt strategisk konsept. Dette framstår som mer forsonlig. Forebygging av krig er viktigere enn å gå til krig. Men hva skjer? Medlemslandene pålegges å ruste opp med minimum to prosent av BNP, kjøpe inn dyrt krigsmateriell, fordelt på medlemslandene. Dermed har ingen av landene råd til å ruste opp for nasjonal sikkerhet. De skal gjøre hverandre forsterkende, hevder Tormod Heier (Forsvarets høgskole). Samtidig utplasseres soldater langs russergrensa og øvelser øker i omfang. I Norge har amerikanske soldater tatt plass på Værnes. Medlemskap og partnerskapsavtaler utvides. Atompolitikken fortsetter. I det strategiske konseptet hevdes det at så lenge verden har atomvåpen, må også NATO fortsette å ha dem. De fleste NATO-landene deltar heller ikke i forhandlingene i FN om nedrustning av atomvåpen. Bare Nederland deltok i forhandlingene og stemte mot sluttresultatet, som eneste land.

Hvor er resolusjon 1325? Og hvor er kvinneperspektivet? I innledningen viste jeg til at NATO skriver i sine dokumenter om 1325 at kjønnsperspektivet er en del av det strategiske konseptet av 2010. Men er det slik? Konseptet nevner hverken kvinner, kjønn eller resolusjon 1325. Med den opprustningen som skjer i NATO, er det vanskelig å se hvordan kvinneperspektivet og 1325 er en del av NATO.

Ny rapport: Norske genderrådgivere i Afghanistan

Cecilie Fleming: *Norske genderrådgivere i Afghanistan: Militær merverdi eller politisk alibi?* Militære studier 2/14. Rapporten kan lastes ned fra internett.

Cecilie Fleming har jobbet som rådgiver i Genderprosjektet ved Forsvarets Høgskole 2010 – 2013. Hun har bred erfaring fra feltarbeid med NGOer samt FN og har vært stasjonert på Vestbredden, i Nord-Uganda, Afghanistan og Sierra Leone.

Feminisme og krig – fra oven?

TEKST: BERIT VON DER LIPPE

Enhver nasjons fortellinger om kriger den har deltatt i, har i stor grad vært menns fortellinger om mannlige helter og skurker – mannlige venner og fiender. Det overordnede mål i fortellingene vil til enhver tid handle om å skape trygghet og sikkerhet for eget folk – ofte med fokus på kvinner og barn. I feminismens og likestillings navn har det skjedd gjennombrudd på flere plan.

Watershed, vannskille, ropte feminister i glede da FNs Sikkerhetsråd vedtok resolusjon 1325. Det skjedde i 2000 - ett år før krigen(e) mot terror begynte – og resolusjonen skulle bli den første av (foreløpig) åtte resolusjoner med fokus på kvinner, fred og sikkerhet. Det tradisjonelle 'protection scenario', altså beskyttelsesscenariet, der menn skulle beskytte 'kvinner og barn', framsto som avleggs. Kvinners erfaringer i krig og med krig skulle nå vektlegges, og kvinners rolle som aktører i fredsforhandlinger ble understreket. Afghanistan kom til å bli en første test, en premie så å si, for resolusjonen og dens erklærte kvinnefrigjørende potensial.

Det har gått som det måtte gå med resolusjonene og handlingsplanene: De har blitt stjålet, kapret – eller kooptert, som det også heter. Når noen fortellinger forblir små, fordufter og legges nederst i en skuff, er det fordi slike fortellinger, som fortellinger om kvinner, fred og sikkerhet, inngår i større fortellinger, der selve hovedfortellingen handler om globale maktstrukturer, om militære og økonomiske interesser. Det er denne dimensjonen jeg vil løfte fram i det som følger.

Det dreier seg om hvordan den prosessuelle og gradvise endringen av begreper som kvinners rettigheter, lett underlegges politiske og militærstrategiske interesser – kanskje uten at alle aktørene er seg dette bevisst. Heller ikke trenger forestillinger om det frigjørende potensialet i resolusjonene å være forlatt. Intensjonen kan være – og er

ofte – god. Kapringen eller koopteringen av slike frigjørende og fredelige målsettinger kan underminere kvinneperspektivet på minst to måter: Ikke bare tømmes begreper for innhold, i det lange løpet vil de kunne få direkte negativ innflytelse. Begreper om kvinners menneskerettigheter og likeverd på linje med menns rettigheter framstår som så innlysende positive at når disse først er formulert og innskrevet i resolusjoner, handlingsplaner, dokumenter og traktater, vil de lett bli stående som alibi. Og enda verre: Det blir nærmest umulig å stille seg kritisk til slike velmenende målsettinger.

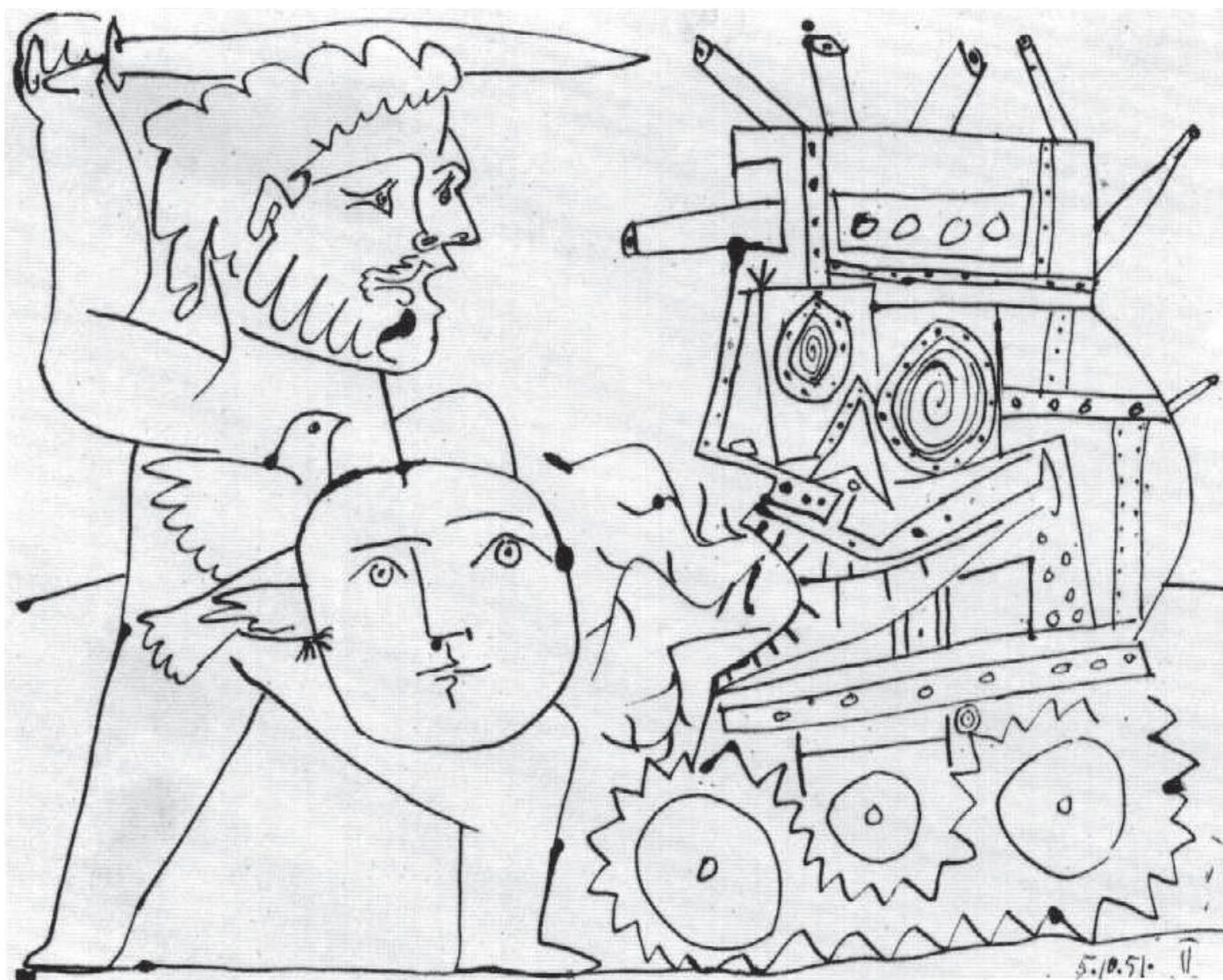
For å belyse dette ytterligere, går jeg vel to år tilbake. Lansering av Regjeringens nye handlingsplan 'Kvinner, sikkerhet og fred 2015-2018' sto på plakaten, og Wergetandsalen i Litteraturhuset i Oslo var stappfull. Ministre fra den blå-blå regjeringen med Erna Solberg i spissen solte seg i feminismeglansen foran en jublende tilhørerskare – en jubel ikke helt ulik den mange kvinner deltok i to år tidligere da kjønnsnøytral verneplikt ble en realitet.

Det nye med denne planen er at den i en egen faktaboks inkluderer ulike feministiske teorier, med plass til forståelser av maskuliniteter og menn, elegant formulert – og ved første øyekast vanskelig angripbar.

«Regjeringen vil bidra til å øke kvinners deltakelse og innflytelse i prosesser knyttet til fred og sikkerhet. Kvinner har rett til å delta i beslutninger som angår deres fremtid,» lyder åpningen av forordet og kan også sies å være den feministiske tråden gjennom mesteparten av handlingsplanen. Denne lovtalen til oss selv, Norge og NATO er vanskelig å opponere mot – enn si å motsi – om man leser teksten isolert fra verden der krig pågår. Når det videre i forordet står å lese at «kvinnens deltakelse bidrar til en bredere forankret og mer varig fred,» er heller ikke dette lett å kritisere – om man, som regjeringen og dens talpersoner, isolerer handlings-

Berit von der Lippe

Picasso: "War", 1951

planen og leser denne frikoplet fra kontekst og empiri.

Det 'nye' i den nye handlingsplanen er dessuten at man denne gangen faktisk peker på visse 'utfordringer' og skriver: «Likevel er gjennomføringen av resolusjonene fortsatt for svak og fremskrittene for skjøre,» samtidig som man raskt også peker hen mot en lysende framtid: «Det er vesentlig å styrke den internasjonale innsatsen for å oppnå bedre resultater.» Hvilke internasjonale 'innsatser' man har i tankene, er usikkert siden disse ikke er nevnt.

Premisset for denne handlingsplanen og det som løftes fram gjennom hele teksten, er jo at man ser på NATOs og Norges aktiviteter som fredsskapende. Det tas for gitt og synes derfor heller ikke å være verd å nevnes. Samtidig inngår 'krig' kun tre ganger, som i definisjon på fred – at den er 'mer enn fravær av krig'. Krig erstattes her umiddelbart med 'fredsoperative innsats'. Samtidig konstateres flere steder at en kjønns sensitiv tilnærming til slike fredsoperative innsatser er nødvendig. Den kjønnsnøytrale verne-

plikten skal altså ha en kjønns sensitiv innretning. Oppheving av kjønn virkeliggjøres i Norge, mens man ute i verden nettopp vektlegger kjønn, det vil si kvinner, sikkerhet og fred.

Interessene som ivaretas i militærstrategiske sammenhenger, skal fra nå av kjennetegnes av feministiske idealer. At det geopolitiske makthierarkiet som Norge og NATO inngår i synes irrelevant, får handlingsplaner og resolusjoner om kvinner, fred og sikkerhet til å framstå som fortellinger hevet over det dennesidige. De er rensket for den død og fordervelse, vold og kvinneundertrykking, kaos og anarki, som Vesten, NATO og Norge har bidradd til i kjølvannet av 'vår innsats' – og sågar via 'air strikes' over Libya, et av de nyere arnestedene for ISIS.

I likestillingens navn kan det kanskje være et framtidig håp om at også norske kvinnelige piloter fra det kjønnsnøytrale Norge får en mulighet til å delta fra oven og dermed bidra til kjønns sensitiv innsats – fra oven...

Veivalg uten kvinnedeltakelse!

WILPFs uttalelse til melding «Veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk» (Meld. St. 36 (2016-2017))

I vår kom stortingsmeldingen om veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Målet er å beskrive et nytt sikkerhetsbilde, og hvilke veivalg en må ta for å møte de utfordringene en står ovenfor. Uttalelsen nedenfor er sendt til Utenriksdepartementet.

Veivalgene

De tre veivalgene som nevnes i meldingen, er 1) Videreutvikling av sikkerhetspolitikken, 2) Styrking av den europeiske og nordiske dimensjonen og 3) Økt innsats i Europas nabolag.

Vi er enige i at Russlands aggresjon mot nabolandene er en trussel, men vi kan ikke slutte oss til de vestlige landenes og NATOs aggressive reaksjoner. Disse er med på å gjøre klimaet enda kaldere og øke usikkerheten ytterligere. NATO-øvelsen Aurora, som skal foregå i svensk farvann, er spesielt provoserende, og vil forverre den spente situasjonen rundt Østersjøen og i Europa for øvrig.

Vi reagerer sterkt på fortsatt nei til deltakelse i forhandlinger om forbud mot atomvåpen, som vi mener er et kynisk og meget farlig veivalg.

Styrking av den europeiske og nordiske dimensjonen innebærer å videreføre dagens opprustning i tråd med NATOs krav. Det vil si at minst to prosent av BNP skal gå til det militære, at det blir et økt antall øvelser langs Russlands grenser, at det blir utplassering av amerikanske soldater på Værnes.

Kvinner, fred og sikkerhet

I denne sammenhengen er det vanskelig å se at avsnittene om kvinner og sikkerhet, satsing på FN og konfliktfore-

bygging og freds- og forsoningsdiplomati vil bli prioritert. Når det gjelder FN så finnes det dokumentasjon på at Norge er med i stadig færre FN-operasjoner, mens NATO-deltakelsen øker.

I meldingen nevnes at kvinners stilling skal styrkes, og at dette vil bidra til stabilisering (pkt. 10.01). Videre heter det at det må legges særlig vekt på kvinners utdanning og mulighet for arbeid/inntekt (pkt. 10.02). Men FN-resolusjon 1325 og planene for Kvinner, fred og sikkerhet blir ikke nevnt. Norge har forpliktet seg til å følge opp resolusjon 1325, og det er uforståelig at dette ikke konkretiseres. Meldingen tar med at Norge skal være en pådriver for inkludering av kvinner i fredsorganisasjoner (pkt.10.03). Det er selvsagt bra. Men hva slags rekruttering er det snakk om her? Er det norske kvinner som skal rekrutteres for å gi bedre dialog? Det vil selvsagt være en fordel. Men rekruttering må også foregå i de landene som er rammet av krig. Er det kanskje dette som menes med en «bredere rekrutteringsbase»? Vi mener at meldingen er uklar på dette punktet.

På s. 36 i Veivalgmeldingen heter det: I all vår innsats for fred, stabilisering og sikkerhet skal respekt for menneskerettighetene stå sentralt. Det legges særlig vekt på kvinners og barns behov og rettigheter. Vi mener at dette burde ha fått mer plass, og særlig at konkrete punkter i Resolusjon 1325 og oppfølger-resolusjonene burde gjennomgås og tas alvorlig. Det gjelder for eksempel bestemmelsen om at seksuell vold mot kvinner i krig er en krigsforbrytelse.

IKFF (Internasjonal Kvinneliga for fred og frihet, WILPF Norge)

 Vi reagerer sterkt på fortsatt nei til deltakelse i forhandlinger om forbud mot atomvåpen, som vi mener er et kynisk og meget farlig veivalg.

NYTT FRA IKFF

Viktig politisk høst

Dette skrives før valget, men når dere får det er trolig valgresultatet klart. Uansett er det et viktig valg og en viktig høst. IKFF hadde stand på Arendalsuka, i likhet med Bestemødre for Fred, Fredslaget og Fredsrådet. Vi fikk mange positive reaksjoner og hadde mange fine samtaler – men interessen fra media og de fleste politiske partiene var minimal. IKFF hadde med flere løpesedler og plakater som ligger på hjemmesiden, bl.a.:

- Verdenskart som viser de amerikanske militærbasene
- Plakat som viser styrkeforholdet mellom NATO og Russland
- Brosjyre om NATO-øvelsen Aurora 2017 i Sverige i september
- Brosjyren «Flytt pengene fra våpenkappløp og krig til fred, utvikling og miljø» fra IKFF Bergen
- Brosjyre med 7 krav fra norsk fredsbevegelse og informasjon om FNs atomnedrustningsavtale

Saker fra landsstyremøte 17. juni

Møtet startet med en diskusjon om den freds- og sikkerhetspolitiske situasjonen med vekt på den direkte norske støtte til USA og NATO. Dette har vært et problem lenge, og med Trump som president blir situasjonen enda mer alvorlig.

Det var en god diskusjon om strategi og profilering, hvordan vi kan bruke ulike kanaler for å få våre budskap best mulig fram. Vi diskuterte både interne kanaler som Fred og Frihet som er beregnet på medlemmer – og eksterne kanaler som Facebook og Internett som når ut til langt flere og som er svært viktig i forhold til ungdom. Media er viktig, og det er langt lettere å nå fram i lokalaviser enn i riksdekkende media. Mange la vekt på den eldste og enkleste kanalen: munn til munn metoden. Enten det er i forhold til venner og kjente – eller på gata som Bestemødrene er så enormt dyktige til. Når det gjelder budskap var det enighet om at det riktige er et spisset, enkelt og tydelig budskap som treffer folk direkte – og som innebærer å prioritere. Det var også enighet om å fortsette å ikke bare fokusere på hva vi er mot men også på alternativer, som opprettingen av et fredsdepartement.

Russisk transport av atomvåpen langs norskekysten

Russland planlegger å taue et atomkraftverk langs norskekysten fra St. Petersburg til Murmansk i 2018. Landsstyremøtet i juni oppfordret norske myndigheter til å protestere mot den transporten og vedtok en uttalelse som ligger på hjemmesiden. Myndighetenes protest har åpenbart hatt en virkning. Russland har moderert de opprinnelige planene noe. WILPF har helt fra starten av atomalderen tatt et klart standpunkt mot bruk av atomenergi i sivile kraftverk på grunn av en uakseptabel risiko for miljø og mennesker.

Atomnedrustningsavtalen

Den enkeltsaken som vakte størst interesse var den siste, FNs atomnedrustningsavtale. Forhandlingene om forbud mot atomvåpen ble sluttført i FN 7. juli og omfatter både utvikling, testing, lagring, besittelse, bruk eller trusler. 122 land stemte for, Norge deltok ikke i forhandlingene og lot være å stemme. Nederland deltok i forhandlingene som eneste NATO-land, men avsto fra å stemme. 20 september blir avtalen lagt ut til signering av FNs generalforsamling og avtalen trer i kraft så snart 50 av FNs 193 land har sluttet seg til. Dette blir en viktig politisk sak framover – uansett hvilken regjering vi får. Særlig alle de unge vi snakket med i Arendal synes den norske holdningen var feig og pinglete.

Nyheter fra WILPF internasjonalt

WILPF internasjonalt har svært mye godt og nyttig stoff på de ulike hjemmesidene, men stoffet er dels på engelsk og dels svært omfattende. Vi har derfor laget sammendrag av noen av sakene til norsk. Stoffet ligger på hjemmesiden vår. En viktig sak nå er diskusjonen om endringer i WILPFs organisasjon, et brev om dette på engelsk til alle WILPFs medlemmer ligger på hjemmesiden vår, ikff.no. Se også wilpf.org.

PÅMINNING OM KONTINGENT FOR 2017

Vi minner om medlemskontingenten. De som ikke har betalt for 2017, ber vi om å gjøre det. Det er også mulig å betale for 2018.

Det er frivillig hvor mye du vil betale. Satsene er 500 kroner, 300 kroner og 200 kroner. Kontingenten kan betales inn på konto: 1254 62 53048.

Husk å sette på avsendernavn og hvilke(t) år du betaler for.

Gaver: WILPF Norge setter stor pris på store og små gaver. Gaver over 500 kroner kan oppgis til myndighetene og du kan få fradrag på skatten. Gaver kan betales inn på konto: 1254 62 53048.

LOKALAVDELINGER OG KONTAKTER

Bergen

Aase Møller-Hansen
aasemh04@yahoo.com

Florø

Grete Belinda Solberg Barton
Gre-be@online.no

Stavanger

Hanne Kjersti Knutsen
hanne-18@outlook.com

Hedmark/Oppland

Eli Hammer Eide
elihammereide@gmail.com

Sandnes

Tone Langvassbraaten Ravnaas
toneravn@gmail.com

Troms

Anne M. Hjort-Larsen
hjort-la@online.no

Oslo

Eva Fidjestøl
esofidje@online.no

WOMEN'S POWER TO

a global movement of WILPF

B

Postabonnement

Returadresse:

IKFF

Storgata 11

0155 Oslo

FORBUD MOT ATOMVÅPEN

7. juli 2017 vedtok 122 av FNs medlemsland en avtale som forbyr utvikling, testing, produksjon, eller lagring av atomvåpen. Avtalen forbyr også trusler om å bruke slike våpen.

Avtalen er et resultat av et initiativ som vår rødgrønne regjering frontet, men den blåblå regjeringen trakk seg fra arbeidet. De hevder at NATO-medlemskapet hindrer et slikt forbud.

IKFF krever at en ny regjering slutter seg til avtalen så snart som mulig. Første sjanse er under FNs generalforsamling i høst.